

*Eeuwenoude puinhopen zul je herstellen,
je zult bouwen op fundamenten,
stammend uit onheuglijke tijden.
Ze zullen je noemen:
Volk dat bressen dicht,
wegen weer begaanbaar maakt.
(Jesaja 58:12 ¹)*

De poort

visie voor Mechelen

Door Willem Kolpa
Scriptie in het kader van de
BTC-Verantwoordelijkheidstraining 2002-2004
Begeleider: Ignace Demaerel

Mechelen, 4 mei yyyy

Inhoudsopgave

Voorwoord

DEEL 1 - ACHTERGRONDEN

Over vuurtorens, stadsmuren en poorten

Stadspoorten in de Bijbel
Poortwachters in de Bijbel

Beknopte geschiedenis van Mechelen

Ontstaan
De poorten van Mechelen
Vanaf de 15e eeuw
19e- en 20e eeuwse geschiedenis
Demografie

Het geestelijke klimaat van de stad

Rooms-katholieken
Assyrische christenen
Protestanten
Keizerstraat (VPKB-Mechelen Noord)
Zandpoortvest (VPKB-Mechelen Zuid)
Vergadering van gelovigen
Evangelischen
Pinkstergemeenten
De Rank (VVP)
Vrijmetselarij en vrijzinnigheid
Jehova's getuigen
Mormonen
Moslims
Oecumene

DEEL 2 – DE POORTWACHTERS

Christengemeenschappen

Bijbelse principes
Huizen en steden

De Kerk van Mechelen

Christenen in de stad
Inventaris van recente evangelisatie activiteiten

Besluit

Verantwoording

Noten

Voorwoord

Van september 2001 tot juni 2003 was in Mechelen een gebedsgroep actief. De gebedsgroep werd gevormd door enkele inwoners van Mechelen, aangesloten bij de Christengemeente Londerzeel. Het doel van de groep was om te bidden voor de stad en haar inwoners. Deze gebedsgroep heeft mij geïnspireerd tot het maken van een historische en actuele geestelijke kaart van Mechelen. De informatie is naderhand uitgewerkt ² naar aanleiding van een studieopdracht in de VT-cursus van BTC in 2004.

In de gebedsgroep hanteerden we het beeld van “vuurtorens” uit een boek van Silvano³, om onze rol als bidders voor de stad uit te beelden: vuurtorens die Gods Licht laten schijnen over de stad en tegelijk een baken zijn voor de stadsbewoners. Later kreeg ik het beeld dat we geestelijke “poortwachters” en “wachters op de muren” moeten zijn. Stadsmuren vormden vroeger immers de bescherming en poorten waren de ‘sluizen’ in het contact van de stad met het omringende land.

Vanuit de gedachte dat de christenen in de stad geestelijke poortwachters (moeten) zijn is deze scriptie opgebouwd. Na een bijbelstudie over de betekenis van poorten, stadsmuren en poortwachters volgt een historische studie van de stad Mechelen: de ontstaansgeschiedenis, de poorten, de fysieke groei, maar ook de geestelijke ontwikkeling. Vervolgens geef ik een schets van de actuele situatie van de christenen in de stad en formuleer een model voor de rol van christenen als poortwachters.

Deel 1 - achtergronden

Over vuurtorens, stadsmuren en poorten

De stad Mechelen had vroeger twaalf poorten. Enkel de Brusselse poort staat nog overeind en de muren en vesten zijn nu verkeersaders. Onlangs is de benaming van de vroegere poorten teruggebracht in de bewegwijzeringborden, een signaal dat het historisch belang van de poorten erkend wordt. In het beeld dat ik wil schetsen over Mechelen vormen de poorten een belangrijk uitgangspunt. Maar eerst volgt een korte studie naar de betekenis van poorten en poortwachters in de Bijbel.

Stadspoorten in de Bijbel

In Oudtestamentische tijd hadden de stadspoorten (het Hebreeuwse woord is *sja`ar*) en bijbehorende gebouwen meerdere functies. Het waren niet slechts doorgangen in de muren, het waren ook tolpoorten en gebouwen waar de stadsoudsten samenkwamen om te vergaderen en recht te spreken en waar contracten werden gesloten. In de Bijbel lees je daarover:

Rechters, bijeen in de poorten.....

(Jesaja 14:31)

De ouderen blijven weg uit de stadspoort, want er wordt geen recht meer gesproken

(Klaagliederen 5:14)

Men kwam er samen om elkaar te spreken en om te handelen. Was er een ongeluk gebeurd, dan stroomde het volk naar de poort, waar men ook de tijd kortte. Door de verkwikkende schaduw, was de poort ook de lievelingsplaats van luiards en nieuwsgierigen. Behoeftigen en zieken bedelden aan de poort om een aalmoes.⁴

Beroof de geringe niet, omdat hij arm is, en vertreed de ellendige niet in de poort.

(Spreuken 22:22 NBG)

In de tijd van het Nieuwe Testament heeft de marktplaats (de Griekse agora) het middelpunt van het sociale leven van de poortgebouwen overgenomen.

.... naar het marktplein, waar het stadsbestuur zitting hield. (Handelingen 16:19)

Poortwachters in de Bijbel

Wachters op de stadsmuren hebben de taak om op wacht te staan, om te bewaken. Het zijn uitkijkposten die op de torens van de stadsmuren staan. Wie komt er aan: vijandige legers of vrienden? Om daarna hun kennis door te geven aan de verantwoordelijken in de stad.

Toen de wachter op de toren in Jizreël de colonne van Jehu zag aankomen, meldde hij: 'Ik zie een colonne.' 'Stuur ze een ruiter tegemoet,' beval Joram, 'en laat hem vragen of alles goed is.' (2 Koningen 9:17)

Wachters in de poort zijn degenen die controleren wie of wat de stad in en uitgaan: mensen met boze bedoelingen de toegang weigeren en zij die met vreedzame bedoelingen komen en met voedsel en goederen binnenlaten. De taak van de wachters wordt in de Bijbel nog breder gezien, als we de uitzonderlijke status van de stad Jeruzalem hier buiten beschouwing mogen laten.

De Heer zegt: 'Jeruzalem, ik heb wachters gezet op uw muren; geen ogenblik mogen ze zwijgen, ze moeten tot mij roepen, dag en nacht.' De profeet zegt tegen de wachters: 'Gun je geen rust, herinner de Heer aan zijn beloften, steeds weer opnieuw.....' (Jesaja 62:6-7)

De wachters moeten dus niet enkel naar vijanden uitzien, ze moeten ook God aanroepen en Hem aan zijn beloften herinneren!

Wie waren de poortwachters? In de Bijbel lezen we dat ze van de klasse waren van de levieten, zoals de tempelzangers en –muzikanten.

De poortwachters telden evenveel afdelingen als er familiehoofden waren. Evenals de andere levieten moesten zij dienstdoen in de tempel. (1 Kronieken 26:12) ⁵

Samengevat:

De taken van de wachters waren:

- uitkijken naar vrienden
- waarschuwen voor vijanden
- toegang tot de stad bewaken
- God aanroepen en Gods beloften proclameren

De functies van de stadspoorten waren:

- gecontroleerde toegang tot de stad
- rechtspraak
- vergaderen en handelen
- ontmoeting

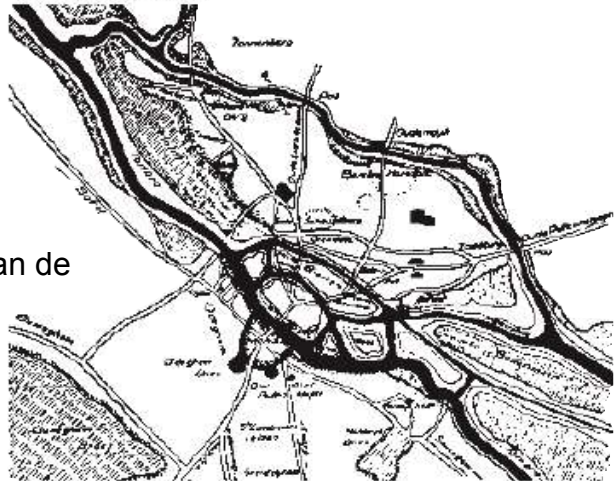
Beknopte geschiedenis van Mechelen

Ontstaan

De ontwikkelingsgeschiedenis van Mechelen^{6 7} kan niet los worden gezien van de kerkgeschiedenis. Nog steeds domineren de Sint-Romboutstoren en talloze andere kerktorens het stadsbeeld.

Een overlevering koppelt het ontstaan van de stad aan de vermoorde Ierse geestelijke Rumoldus. Rond diens graf zou in 775 op de rechter Dijle-oever een gemeenschap van monniken zijn gesticht.

naar een tekening van J. Uytterhoeven uit Berlemont, F.A. (1975), *Mechelse kroniek: van het jaar 1 tot 1945*, Uitgeverij Kultur en beschaving, Brussel, p. 19.

Over de oorsprong van het woord Mechelen is er geen éénduidige verklaring, maar de meest accurate gaat uit van de Germaanse schrijfwijzen Machlines, Mechelen, Machele en Machlina. De naam Mechelen kan op deze wijze verklaard worden uit de woorden mathl of mahal, die duiden op een plaats waar de Franken samenkwamen om recht te spreken. Het achtervoegsel 'ina' duidt op een plaats waar iets gebeurt. De naam Mechelen heeft dus als betekenis: plaats waar de vergadering gehouden wordt.⁸

De oudste stadskern ligt op de linker Dijle-oever rond de Korenmarkt. Er zijn restanten van bewoning gevonden daterend van rond het begin van onze jaartelling. De stad zou reeds omstreeks het jaar 1000 een omheining hebben gehad. In de 13^e eeuw werd een tweede omwalling aangebracht, met twaalf poorten. Mechelen had in die eeuw alle troeven in handen om een grote stad te worden, maar heeft deze ambitie nooit waargemaakt.

De poorten van Mechelen

De stad Mechelen had vroeger een stadswal (vesten) met bolwerken en stadspoorten. In de 14^e tot 16^e eeuw waren er twaalf poorten, zeven grote en vijf kleine. Het onderscheid in grote en kleine poorten werd niet gemaakt op basis van de omvang van de poort, maar op grond van de belangrijkheid van de weg. Over de functie van de poorten, anders dan toegang verlenen tot de stad, is weinig bekend. Wel wordt vermeld dat in de poortgebouwen gevangenen werden vastgezet. Van de poorten staat slechts de Brusselse poort nog overeind en de vesten zijn nu verkeersaders.

De zeven grote poorten waren:

- Nieuwe Brusselse of Overste poort
- Adeghem- of Gentse poort
- Kathelijne- of Antwerpse poort
- Koe- of Koeipoort (naar Lier)
- Nekkerspoel- of Diestse poort
- Hanswijk- of Leuvense poort
- Oude Brusselse poort (naar Tervuren)

De vijf kleine poorten (met tussen haakjes de lokatie) waren:

- Waterpoort (Winketbrug)
- Zandpoort (Zandpoortvest)
- Nonnenpoort (Nonnenstraat/Groot Begijnhof)
- Blokpoort (tussen Koe- en Nekkerspoelpoort)
- Kerkhofpoort (G. de Stassartstraat)

Vanaf de 15^e eeuw

In de 13^e en 14^e eeuw kende de stad een economische bloeiperiode (Mechelse lakens, gieterijen). In 1452 werd een aanvang gemaakt met de bouw van de Sint-Romboutstoren en ca. 1520 werden de werken onafgewerkt stopgezet, maar in die 16^e eeuw kreeg Mechelen internationale betekenis op drie vlakken. Ten eerste juridisch, door het Opperste Gerechtshof, later genoemd Grote Raad, opgericht in 1473 door Karel de Stoute. Daarnaast administratief-politiek, door de residentie van eerst Margareta van York in 1477 en later Margaretha van Oostenrijk van 1505 tot 1530. Tenslotte kerkelijk, omdat Mechelen in 1559 de zetel werd van een nieuw aartsbisdom, waarvan de aartsbisschop tevens kardinaal was.

19^e- en 20^e eeuwse geschiedenis

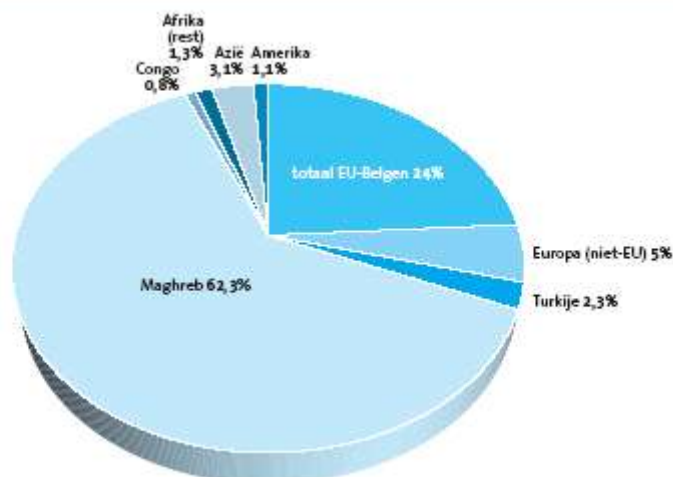
Een wet van 1834 duidde Mechelen aan als het knooppunt van het in België uit te bouwen net van "ijzeren wegen" en een jaar later reed hier de eerste personentrein op het vasteland van Europa. Nog steeds wordt Mechelen met het spoor geassocieerd, mede door "het Arsenaal", de centrale werkplaats van de Belgische Spoorwegen. Het directe gevolg hiervan was een bevolkingstoename met 20% en aanzienlijke stadsuitbreiding. Het spoorwegknooppunt was voor de bezetters in de 2^e Wereldoorlog aanleiding om van hieruit 24.000 Joden op transport naar Duitsland te zetten. Dit gebeurde vanuit de Dossin-kazerne, dat nu het Museum voor deportatie en verzet herbergt. In 2005 zal aanpalend een nieuw Holocaustmuseum zijn deuren openen.

Demografie ⁹

Mechelen is uitgegroeid tot een middelgrote stad met 77.000 inwoners met een ruim verzorgingsgebied. De stad vervult een centrumfunctie voor de omgeving met winkels, horeca en scholen en is een knooppunt voor openbaar vervoer.

Aandeel vreemdelingen naar nationaliteit in Mechelen, 2001

Bron: NIS.

Mechelen kent in vergelijking met Vlaanderen een groot aandeel vreemdelingen in de bewonerspopulatie. De Marokkaanse bevolking vormt duidelijk de belangrijkste groep onder de vreemdelingen. Naar nationaliteit vormen allochtonen 8,1 % van de

bevolking (5.259 in 2001). Volgens een schatting naar afkomst (dus inclusief genaturaliseerde vreemdelingen) zijn er 5000 inwoners van Marokkaanse afkomst, 1500 Assyriërs (Turkije), een onbekend aantal van Afrikaanse afkomst en van Oost Europa.

De stadsoppervlakte is na de gemeentelijke herindeling van 1977 uitgebreid met de dorpen Muizen, Hombeek, Leest, Heffen en Walem. Aan de noordoostzijde sluiten de gemeenten Sint-Katelijne Waver en Duffel aan op de bebouwing van Mechelen en aan de zuidzijde Hofstade en Zemst.

De criminaliteitsgraad in Mechelen ligt heel wat hoger dan gemiddeld in Vlaanderen en in de centrumsteden. De groep mensen die zich altijd of vaak onveilig voelen is in Mechelen over de periode 1997 tot 2000 sterk aangegroeid.

In tegenstelling tot Vlaanderen in zijn geheel en Leuven, vertoont een aanzienlijke groep van de respondenten in Mechelen (39,0%) mijdingsgedrag ten opzichte van bepaalde plaatsen in de woongemeente.

In 2000 is het Vlaams Blok de grootste partij in Mechelen. Eén op vier stemgerechtigde Mechelaars stemt op het Vlaams Blok. De CVP en de SP verliezen tussen 1988 en 2000 de meeste zetels in de gemeenteraad, respectievelijk 5 en 6 zetels. De stad wordt sinds 2000 bestuurd door VLD, Sp.A en CD&V.

Stadswapen met leuze “In fide constans” (in trouwen vast)

De bijnaam “maneblussers” voor Mechelaars stamt uit 1687. In de nacht van 27 op 28 januari meenden enkele wandelaars dat de Sint-Romboutstoren in brand stond. In paniek sloegen zij alarm. Het ging echter enkel om gezichtsbedrog.

Het geestelijke klimaat van de stad

Rooms-katholieken

Hoewel historisch niet bewezen, wordt de ontstaansgeschiedenis van Mechelen verbonden aan de heilige Rumoldus uit Ierland, die hier rond 775 als monnik en evangelist de marteldood stierf en later werd aangesteld tot patroon van de stad. Het katholieke karakter is door de eeuwen heen bewaard gebleven en versterkt door de vestiging van het aartsbisdom en de residentie van de kardinaal.

Deken van Mechelen is Paul van Hertbruggen

“Mensen verlangen naar de warmte van het gemeenschapsbesef. Samenwerkingsvormen mogen nog zo goed georganiseerd zijn, ze blijven steriel als zij onvoldoende ontmoetingsgehalte hebben. Laten we dus bouwen aan een kerk die meer en meer gemeenschap wordt van mensen die elkaar liefhebben.”¹⁰

Het dekenaat Mechelen bestaat uit 13 Parochies: Mechelen stad (11), Heffen, Hombeek, Leest, Muizen (2) en Walem.

In de meeste parochies zijn erediensten op zaterdagavond en zondagmorgen, maar veel parochies hebben geen eigen pastoor.

Thomasvieringen

Vieringen op zaterdagavond in de St-Katelijnekerk, met inbreng van aanwezigen (schriftlezing, woorddienst, overdenking, Avondmaal) en ‘frisse en eigentijdse liederen’.

Katholieke charismatische vernieuwing

Aartsbisschop Suenens (vanaf 1962 kardinaal) van Mechelen-Brussel stimuleerde de vernieuwing, ook Wilfried Brieven, de secretaris van Danneels (1973).

Wekelijkse samenkomsten vinden plaats in de Shalomgemeenschap (Marc Meirsmans).

Assyrische christenen

De meeste Assyrische christenen hebben onderdak gevonden in de Rooms-katholieke kerk en in de twee VPKB-kerken (zie verderop in dit hoofdstuk).

Een groep Assyrische christenen komt zondag samen in de St. Pieter en Pauluskerk, met elke maand een viering in de eigen taal.¹¹ Het merendeel van deze groep van in totaal ongeveer 1500 is afkomstig uit het dorp Hasana in Zuidoost Turkije. Dit dorp is in 1993 ontruimd door het Turkse leger.¹²

Protestanten¹³

De rumoerige 16^e eeuw is ook aan Mechelen niet voorbijgaan. De rooms-katholieke kerk kende de Inquisitie en in het land werden duizenden verdachten aangehouden en velen ter dood gebracht. De gereformeerden hielden hagenpreken, die duizenden hoorders bijeenbrachten. De opstand van beeldenstormers van 1566 werd evenwel snel onderdrukt en er werden daaropvolgend in Mechelen 16 mensen ter dood veroordeeld en 87 mensen verbannen. Het calvinisme wordt sterk bestreden: in 1577 wordt, ondanks de zogeheten Pacificatie van Gent een jaar eerder, een man

Keizerstraat (VPKB-Mechelen Noord)

Op zondagmorgen bezoeken meer dan 100 volwassenen de eredienst. Er is een gevarieerd publiek van jong en oud, ook Assyriërs en Afrikanen. Er is baby-opvang en een kindernevendienst (voor ong. 15 kinderen). De liturgie is traditioneel. Er wordt gezongen met orgelbegeleiding uit het Liedboek der kerken (psalmen en gezangen). De prediking is bijbels met een appèl aan de gemeente.

- Eens per maand 'Jeugdkerk' voor de tieners (10-15) tijdens eredienst.
- groeiende, regionale gemeente
- Nederlandse predikant (al 15 jaar)
- Bijbelstudie veertiendaags
- Eens per maand koffie na de dienst
- Maandblad en website

onthoofd omdat hij een calvinistische preek had bijgewoond.

Gedurende de periode van de calvinistische republiek (1577-1585) werden bestaande kerken van de stad door de gereformeerden gebruikt en werden de diensten in het Nederlands gehouden. In 1585 werd Mechelen belegerd en gedwongen zich over te geven aan de Roomse Prins van Parma. Veel protestanten trokken naar de Noordelijke Nederlanden, die bevrijd waren door de Geuzen. Pas honderd jaar later in 1781 werden protestantse godsdienstbijeenkomsten op bescheiden schaal weer toegestaan.

In andere steden in België ontstonden protestantse kerken, zeker na de wet op

de protestantse eredienst onder Napoleon in 1802, maar in Mechelen pas na de Belgische onafhankelijkheid in 1830. Dankzij een nieuwe instantie, het Synodaal Comité van evangelisering, kon van 1844 tot 1848 een predikantenpost onderhouden worden voor de protestantse gemeenschap in Mechelen.

De protestantse kerk, verenigd in de "Bond van de protestantse- evangelische kerken", werd in 1839 erkend door de overheid. Rond 1840 krijgen Engelsen (oud-militairen en spoorwegingenieurs) de kapel van het Sint-Julianusziekenhuis in de Keizerstraat toegewezen voor een Anglicaanse kerk. Vanaf 1844 delen zij het gebouw met de 'Vlaamsch Evangelische Gemeente' die is voortgekomen uit een garnizoensgemeente van voor de onafhankelijkheid.

Een groep uit de Protestantse

kerk voegde zich bij enkele Nederlandse immigranten van Gereformeerde huize. Zij bouwden in 1932 de Gereformeerde Kerk aan de Zandpoortvest. Vanuit deze kerkgemeenschap is ook een lagere school "School met de Bijbel" opgericht in 1937. Deze school, nu bekend onder de naam "Wegwijzer", is later verhuisd naar de Lakenmakerstraat.

Beide Protestantse kerken in Mechelen behoren nu tot de in 1979 gevormde "Verenigde Protestantse Kerk in België".¹

Zandpoortvest (VPKB-Mechelen Zuid)

Op zondagmorgen bezoeken 50 volwassenen de eredienst, de enige kinderen komen van twee Assyrische gezinnen. Na de dienst wordt koffie gedronken in de ontmoetingsruimte

- Nederlandse predikant (sinds oktober 2003) zoekt naar vernieuwing, bijvoorbeeld: betrokkenheid en inbreng van de leden (maandelijkse bijbelstudie/preekvoorbereiding), ook tijdens de eredienst (vraag- en antwoord, getuigenissen) en is actief in oecumene (met Rooms-katholieken)
- website

¹ De Verenigde Protestantse Kerk in België" is een fusie van de Protestantse Kerk van België, de Hervormde Kerk van België (dit was de nieuwe naam van de Belgische Christelijke Zendingkerk) en de Gereformeerde Kerken. Al eerder vormden de Bond van Kerken en de Zendingkerk, in 1923, de Federatie van Protestantse Kerken van België. Andere denominaties traden later toe: de Protestantse Liberale Kerk, de Methodistische Conferentie, de Unie van Baptistische Kerken, de Gereformeerde

Vergadering van gelovigen
Protestanten die niet tot een
kerkelijke structuur wensten te
behoren verenigden zich in 1854
in de "Vergaderingen" van
broeders, de "Darbisten". Ook in
Mechelen ontstaat een
vergadering. Het is een kleine
gemeente, die vasthoudt aan
tradities.

Vergadering van gelovigen

De gemeente komt op zondagmorgen
(Avondmaal) en zondagavond (prediking en a-
capella samenzang) samen in een eigen zaaltje
aande Pareipoelstraat. Op de zondagavond die
ik bezocht waren er 15 volwassenen (vrouwen
met bedekt hoofd) en enkele kinderen.

- kleine gemeente
- gericht op eindtijd
- niet open voor samenwerking met anderen
- wekelijkse bijbelstudie op maandagavond

Leger des Heils

William en Catherine Booth stichtten in 1865 de "Christelijke Zending voor Oost-Londen". In 1878 kreeg dit evangelisatiewerk de naam "Leger des Heils". Het kwam over naar ons continent. In mei 1889 werd een post geopend door de Schotse adjudant Rank. De Belgische Afdeling van het Leger des Heils werd hier in 1889 opgericht in Mechelen, op initiatief van de predikant van de 'Vlaamsch-evangelische gemeente'. Ruim honderd jaar bleef het Leger actief in de stad, met onder andere kleding-acties in de OLVrouwe-straat (tot 2003) en de opvang van vluchtelingen.

Adventkerk

In de Wagonstraat (aan de Leuvensesteenweg achter het spoor) is de Adventkerk (van de 7^e-dagsadventisten, opgericht in 1863 in de VS, sinds 1903 in België actief). Zij beschouwt zichzelf als een protestantse denominatie, alhoewel zij lange tijd door de andere kerken als marginaal werd gezien. De Adventkerk heeft de zaterdag, de sabbat, gekozen als rustdag en ook voor de wekelijkse eredienst. Van de baptistische oorsprong is de traditie overgehouden van de volwassendoop.

Evangelischen

Een Amerikaans evangelisten-echtpaar, Ralph en Edith Norton stichtten in september 1919 de Belgische Evangelische Zending en het Bijbelinstituut. Een intensieve evangelisatie deed 33 zelfstandige gemeenten ontstaan (Vrije Evangelische gemeenten) en 28 zendingsposten in samenwerking met Operatie Mobilisatie. Johan Lukasse was jarenlang de drijvende kracht. In Mechelen heeft de 'Menorah-gemeente' samenkomsten gehouden tot 2003.

Pinkstergemeenten

De Pinksterbeweging kwam in Vlaanderen traag op gang ¹⁴. Vanaf 1910 tot 1960 waren er weliswaar gemeenten gesticht (en in 1954 de Vereniging van Evangelische Pinksterkerken in België), maar van Mechelen horen we pas van in 1969 door de activiteiten van Sjaak en Truus Kaljouw, vanuit de bijbelschool van Hans Koornstra. In 1971 werd Christengemeenschap “De Rank” gesticht en in de bloeiende jaren 70 werd vanuit deze gemeente een boekwinkel geopend (1977-1985, Roger Finch) en evangelisatie bedreven met een dubbeldeksbus (1979-1990). Vanaf 1984 kwam de gemeente samen aan de Stationsstraat. In 1991 brak de gemeente in twee en vormde de voorganger met een groep de gemeente Mechelen-Zuid (nu Christengemeenschap Lichtpunt) die samenkomt in de oude gebouwen van de School met de Bijbel aan de Lakenmakerstraat. De verhouding tussen de twee gemeenten is nog steeds gespannen.

De Rank (VVP)

De oudste Pinkstergemeenschap van Mechelen komt samen op zondagmorgen. Er zijn 40 volwassenen en veel en goede tiernmuzikanten. In elke dienst wordt avondmaal gevierd. De laatste jaren is een groot deel van het middenkader vertrokken.

- Bijbelstudie
- Sterke Israel-visie
- Wekelijkse gebedsavond

La nouvelle Jerusalem (aangesloten bij Church of God/ Eglise de Dieu-gemeente in Brussel) is een franstalige migrantengemeente voornamelijk met Congolezen onder leiding van een voorganger uit Antwerpen.

Buiten Mechelen

In de omgeving van Mechelen hebben we activiteiten gezien in Duffel (Williams, Aaldert Boer 1977, boekwinkel, jeugdteam, opvanghuis, Stichting Nieuw Leven); pionierswerk is verricht in 1981 in Rumst (Zeeman) en Heist op den Berg (Van Gestel). In geen van deze plaatsen is thans een pinkstergemeente.

In Sint-Katelijne Waver, een randgemeente van Mechelen, is “Sikem” actief. Sikem is naar eigen zeggen “niet gebonden aan enige instelling of denominatie.(b.v. katholieke kerk of Protestantse kerk) maar interkerkelijk...”. De groep is actief in vorming en toerusting, pastoraat, informatie en zending – evangelisatie. Dit laatste o.a. via Rik en Sabine Celie in Bolivia. Men houdt een wekelijkse gebedsavond op donderdag en een bijbelstudieavond op woensdag.

Niet ver van Mechelen, in Rijmenam komt “Gods Ambassade” samen; een groep met een volle evangelische/charismatische inslag (en contacten met Berea gemeente en Martie Haaier in Amsterdam).

Vrijmetselarij en vrijzinnigheid

De stad kende reeds in de 18e eeuw enkele vrijmetselaarsloges, waarbij ook invloedrijke families aangesloten waren (Ernest Coloma, Goswin de Stassart). Het eind van de 20e eeuw geeft een heropleving te zien, zodat er nu drie loges actief zijn: “La Constante Fidélité” (de naam verwijzend naar de leuze in het stadswapen van de stad “In fide constans”), aangesloten bij de reguliere Grootloge, is in de Angelsaksische traditie deïstisch. De tweede, “Kentering” genoemd, is een loge aangesloten bij de Belgisch-Franse atheïstische of irreguliere orde Grootoosten. De loge “Wekroep” is van de gemengde orde Le Droit humain.¹⁵ Vooral de laatste is actief in de zogenaamde paramaçonnieke organisaties (Vrijzinnige beweging). Het Vrijzinnig centrum is strategisch gelegen aan de voet van de St Romboutstoren. Er werden in april 2002 publieke gespreksavonden belegd in samenwerking met de Protestantse kerk (Mechelen-noord).¹⁶

Jehova's getuigen

Er is een Koninkrijkszaal in Mechelen-Zuid. Zoals gebruikelijk doen de getuigen aan deur-aan-deur evangelisatie.

Mormonen ¹⁷

De Mormonen, of “Kerk van Jezus Christus van de Heiligen der laatste dagen”, zoals ze officieel heten, zien zichzelf als een reformatie van het christendom. Hun kerk werd in 1830 gesticht in de VS; sinds 1980 verdubbelde het aantal leden. In Mechelen staat een adres in het telefoonboek, maar dit komt niet voor op de officiële website van de Mormonen.

Moslims

De stad heeft 2 moskeeën¹⁸ en moslimverenigingen.

Oecumene

Tijdens de Week van Gebed voor Eenheid 2004 werd op een donderdagavond 22 januari een oecumenische dienst gehouden in de (rooms-katholieke) Katelijnekerk. De prediking werd dit jaar verzorgd door de voorganger van de (protestantse) Zanpoortvestkerk. Tijdens de dienst werd het Avondmaal gevierd (!). Na afloop van de dienst was er een receptie. Zo'n 50 mensen bezochten de dienst. In het parochieblad Kerk en Leven werd uitgebreid aandacht besteed aan de oecumenische week en de preek van de dominee werd integraal afgedrukt.

Deel 2 – De poortwachters

*Deuren gaan voor u open, geen poort blijft gesloten.
Ik zal voor u uitgaan: ik effen voor u de weg, bronzen deuren zal ik
verbrijzelen, ijzeren grendels stukbreken. Ik zal u geheime schatten geven,
diep weggeborgen rijkdommen. Dan zult u weten dat ik u riep, ik, de Heer, de
God van Israël.
(Jesaja 45:1-3)*

Christengemeenschappen

Bijbelse principes

Als christengemeenschappen kunnen we leren uit de praktijk van de eerste gemeenschappen en tegelijk aansluiting zoeken bij de historisch gegroeide situatie van de stad. De praktijk van de eerste christengemeenschappen vinden we terug in Handelingen 2 vanaf vers 42:

En zij hielden vast aan de leer van de apostelen, de gemeenschap met elkaar, het breken van het brood en het zeggen van de gebeden.

Hier vinden we vier elementen terug, die ook in hedendaagse gemeenschap een plaats zouden moeten hebben:

- Leer van de apostelen... Gods Woord bestuderen en toepassen, want dit is de maatstaf.
- Gemeenschap... elkaar ontmoeten, helpen in nood en delen in elkaars vreugde.
- Breken van het brood... brood en wijn vieren als teken van verbondenheid en verwachting van de terugkomst van onze Heer.
- Zeggen van de gebeden... samen de Heer de lof toezingen en aanbidden, voorbede doen en Hem danken.

Wat was het effect van deze dagelijkse wandel met God?

We lezen het in de volgende verzen 43-47 van Handelingen 42:

- Wonderen
- Solidariteit
- Eensgezindheid
- Gastvrijheid
- Geloof
- Erkenning
- Bekering

Ook voor onze tijd zijn deze effecten weggelegd en we zouden dit in Mechelen ook willen zien!

Huizen en steden

De kerk in het Nieuwe Testament werd genoemd naar de plaats waar ze samenkwam en droeg niet de naam van een kerkgenootschap. De kerk van de stad of regio was de som van alle (huis)gemeenten in een stad of regio. De kerk van Efeze, Antiochië, Jeruzalem of Corinthe bestond uit alle wedergeboren gelovigen van die stad. Paulus schreef zijn brieven aan de Romeinen, de Galaten, Efeziërs en Corinthiërs, de gemeenschappelijke identiteit van het Lichaam van Christus in de verschillende gebieden. Als God naar Mechelen kijkt, ziet Hij “de gemeente van Mechelen”.

Wolfgang Simson vertaalt de Nieuwtestamentische situatie naar de tegenwoordige tijd. Hij presenteert dit als een “twee-sporen kerkmodel”. Hij schrijft: “In het Nieuwe Testament vinden we expliciet maar twee gemeenteniveaus terug: de huisgemeente of cel en de stadsbrede kerk, denk aan de kerk in Antiochië (Hand.14:27) en de kerk in Jeruzalem (Hand. 15:4). De kerk van Antiochië was niets anders dan het totaal aan huisgemeenten in Antiochië, niet het totaal van alle denominaties, simpelweg omdat er in die tijd nog geen denominaties waren.

De huisgemeente biedt een gezonde gezinsomgeving, waar iedereen een 'thuis' kan vinden. Christenen delen er hun leven en zijn er verantwoordelijk voor elkaar. Ze gáán niet naar de kerk, maar zijn kerk op de plaats waar zij de meeste tijd van hun leven doorbrengen: in hun huizen en appartementen, op de wegen en pleinen, in de scholen, kantoren en cafés.

De stadskerk is de gemeenschappelijke dimensie van de gemeente, waar alle christenen uit de stad of de regio regelmatig of onregelmatig samenkomen voor grote vieringen, die vaak een grandioze inspiratie van God ademen. Dat is de plaats waar de huisgemeenten kunnen samensmelten en zich verbinden met de rest van het Lichaam van Christus, elkaar zien en deel worden van het grotere geheel. Daar vinden zij hun plaats in het netwerk en kunnen zij apostolisch onderwijs en profetische visie ontvangen. Dit leidt tot een zeker 'maalstroom-effect', waardoor de samenleving niet voorbij kan gaan aan wat er gebeurt. Soms doet dit verschijnsel zich ook voor bij krachtige evangelische bijeenkomsten of conferenties, zoals de meeste van ons die wel kennen. Zo'n samenkomst van de stadskerk kan een hele stad of regio schudden.” Aldus Wolfgang Simson.¹⁹

De Kerk van Mechelen

Christenen in de stad

De Kerk van Mechelen bestaat uit verschillende christelijke gemeenschappen zoals in deel 1 beschreven staat. Samengevat vinden we bijbelgetrouwe christenen in:

- 11 Rooms-katholieke parochies
- 1 Christengemeenschap De Rank (VVP pinkstergemeenten)
- 1 Christengemeenschap Lichtpunt (zelfstandig – evangelisch gericht)
- 1 Vergadering van gelovigen (zelfstandig - protestant)
- 1 Franstalige migrantengemeente La nouvelle Jerusalem (Eglise de Dieu)
- 1 Adventkerk (zevendedagsadventisten)
- 2 Protestantse kerken (VPKB)
- 1 groep van de Katholieke Charismatische vernieuwing

Tot de Kerk van Mechelen behoren ook de christenen die niet aangesloten zijn bij een gemeenschap in de stad. Zo hebben veel evangelische christenen uit Mechelen hun 'heil' buiten de stad gezocht, o.a. in: Willebroek, Hoboken, Berchem, Mortsel, Lier ("Jezus leeft"), Haacht ("Emmanuel"), Rijmenam ("Gods ambassade"), Londerzeel (BTC Christengemeente), Vilvoorde (Charis). Anderen zijn "geestelijk dakloos".

Inventaris van recente evangelisatie activiteiten

- Huize De Rank (opvang)
- Alpha-cursus (2003, Rank)
- Straat-evangelisatie en sport (2002, Lichtpunt)
- Kinderclubs (Lichtpunt)
- Verspreiding dagkalender (2003, VVG)
- Evangelisatie-avond met S. Doctorian in CC (2003, Sikem)
- Informatie-avonden huwelijk en opvoeding (2003, BEZ)
- Open avonden van DTS (voorjaar 2003)
- Gebedswandeling – februari (Gebedsnetwerk Vlaanderen)
- Conferentie VGG 8 mei
- Actief in Athene AIA (Lichtpunt)
- Oecumenische dienst (januari)
- en activiteiten van de RK-parochies (niet geïnteriseerd)

Besluit

In de middelgrote stad die Mechelen is, zien we al enkele decennia sociale en gezinsverbanden verdwijnen. Veel mensen zijn weggetrokken uit hun eigen buurt en de achterblijvers vervreemden; de betrokkenheid bij de Rooms-katholieke parochie is tanende. Bij zowel de oorspronkelijke bevolking als bij nieuwkomers zijn sociale verbanden zijn niet meer vanzelfsprekend. De christengemeenschappen kunnen in deze leemte voorzien.

De huidige gemeenschappen kunnen zich opstellen als poortwachters zoals beschreven in deel 1, met als taak/functie:

- uitkijken naar vrienden en waarschuwen voor vijanden
- God aanroepen en Gods beloften proclameren
- Ontmoetingsplaatsen creëren

Om zichtbaar te zijn in de stad is het nodig dat de christenen op gezette tijden gezamenlijke, zichtbare activiteiten ondernemen.

- Oecumenische diensten
- Evangelisatie/Alpha
- Hulpverlening/opvang
- Gebed

Gezamenlijke activiteiten van kerken en christelijke gemeenschappen in Mechelen zijn nog geen vanzelfsprekende zaak. Er zijn wel beperkte pogingen tot oecumene bij rooms-katholieken, charismatischen en een van de protestantse kerken, maar onder evangelische en pinkstergroepen is eerder sprake van isolatie en wantrouwen. Een zichtbare daad van samenwerking zou bijvoorbeeld in oktober 2004 kunnen plaatsvinden als de Nieuwe Bijbelvertaling verschijnt: de nieuwe bijbel aanbieden aan het gemeentebestuur (de burgemeester) door de gezamenlijke christenen in de stad. Als volgend jaar opnieuw een oecumenische week wordt gehouden, zouden alle kerken en groepen acte-de-présence kunnen geven op de oecumenische dienst en op de receptie.

Voordat er echter sprake kan zijn van meer eenheid onder christenen in Mechelen is er binnen verschillende groepen en ook onder individuele christenen herstel nodig. De “puinhopen” uit het verleden moeten worden opgeruimd en “bressen” worden gedicht. (vgl. Jesaja 58:12)

Het is mijn gebed dat er een groep “poortwachters” uit verschillende gemeenten en groepen zal opstaan die het voortouw zal nemen om Mechelen een “poort naar de hemel” te geven...

*‘Wat een ontzagwekkende plaats is dit,’ zei [Jacob] huiverend. ‘Dit moet wel het huis van God zijn, dit is de **poort** van de hemel!’
(Genesis 28:16)*

Verantwoording

Deze studie werd uitgewerkt in het kader van de Verantwoordelijkheidstraining van BTC (www.btcinfo.be). Het beschrijvende gedeelte heeft niet de pretentie volledig te zijn. Er is geput uit diverse voorhanden bronnen, boeken en internet publicaties.

Illustraties zijn afkomstig van verschillende internet-sites, onder andere van de Gemeente Mechelen www.mechelen.be. Het plan van Jan van Hanswijck werd gemaakt rond 1576. In de 19de eeuw werd het gekopieerd door de Mechelse kunstenaar De Noter. Het origineel en de kopie berusten in het Mechelse stadsarchief.

In het kader van deze studie is een adressenlijst samengesteld. Deze is op aanvraag beschikbaar.

Mijn dank gaat uit naar Ignace Demaerel, die mij als scriptiebegeleider heeft uitgedaagd om dit project uit te werken.

Willem Kolpa
Mechelen, mei 'yy

Opmerkingen en aanvullingen zijn welkom per e-mail: wkolpa@tiscali.be

Stadsmonografie Mechelen www.thuisindestad.be/html/monograf/index.html

Historische stadsbeelden: www.beeldbankmechelen.be

Noten

- ¹ Tekstverwijzingen uit de "Groot Nieuws Bijbel" editie 1996 werden geselecteerd met behulp van de Online studiebijbel op cd-rom, editie 2000. Uitgeverij Importantia.
- ² Je zou dit onderzoek kunnen scharen onder de noemer 'Spiritual mapping', letterlijk 'geestelijk in kaart brengen', een term die in 1991 door George Otis jr., een van de leiders van de evangelicale zondingsstrategiebeweging AD2000, werd gelanceerd. Spiritual mapping heeft zich de afgelopen jaren ontwikkeld tot een volwaardige onderzoekdiscipline ten behoeve van gebed en kerkgroei. Zie ook: "Spiritual Mapping: breng je stad geestelijk in kaart" - door Marc van der Woude gepubliceerd in de evangelische maandkrant Uitdaging.in op Joel News, 2001.
- ³ "Opdat niemand verloren gaat", van Ed Silvano (uitg. Bread of life).
- ⁴ Bron: "Bijbels woordenboek"
- ⁵ Hoewel deze tekst slaat op poortwachters van de tempel, vind ik het verantwoord om dit ook toe te passen op de wachters van de stad, omdat de poortwachters van de stad ook een priesterlijke taak vervullen, zoals we in het reeds vermelde citaat uit Jesaja 62:6-7 gelezen hebben.
- ⁶ H. Installé e.a. "Historische stedenatlas van België Mechelen II" Handelingen van de Koninklijke Kring voor Oudheidkunde, Letteren en Kunst van Mechelen, 1997
- ⁷ F.O. van Hamme "Mechelen de oude hoofdstad van de Nederlanden" Uitgeverij De Vries-Brouwers, Antwerpen, 1979. Isbn 90-6174-193-9
- ⁸ Stadsmonografie Mechelen 2002, zie <http://www.thuisindestad.be/html/monograf/index.html>
- ⁹ Stadsmonografie Mechelen 2002, zie <http://www.thuisindestad.be/html/monograf/index.html>
- ¹⁰ Mechelse deken Paul van Hertbruggen op de nieuwjaarsreceptie van Kardinaal Danneels, geciteerd in Kerk en leven, 21 januari 2004; De deken van Diest, Felix Van Meerbergen, sprak in dit verband over "vuurplaatsen" (geciteerd in het blad Kerk en Leven, april 2004).
- ¹¹ August Thiry "Mechelen aan de Tigris. Uitg. EPO, derde druk 2002. Isbn 90-6445-224-5
- ¹² Persbericht DDLH-Het KNP, 1994: "Geen vrolijke kerst voor 120 Turkse christelijke kinderen in Vlaanderen. Een vreugdeloze kerst zullen zo'n 120 Turkse christelijke kinderen dit jaar beleven. Sinds een jaar zijn een dertigtal christelijke gezinnen, afkomstig uit het zuidoosten van Turkije, in Vlaanderen aangekomen. Die 200 christenen hebben zich voornamelijk in Mechelen en Antwerpen gevestigd waar hun geloofsgenoten in de afgelopen jaren een woonplaats hebben kunnen vinden. Tot nu toe hebben de Belgische autoriteiten geweigerd om ze als vluchtelingen te erkennen, zodat ze geen financiële hulp van de OCMW kunnen ontvangen. Zodoende zijn ze op de solidariteit van de andere Turkse christelijke gezinnen en van de lokale vluchtelingendiensten aangewezen."
- ¹³ E.M. Braekman "Uittreksel uit het bulletin VIII-7 'Société d'histoire du protestantisme belge' - 1980" op internet: <http://www.epbru.org/150jaar.html>
- ¹⁴ C. en P.N. van der Laan "Pinksteren in beweging, 75 jaar pinkstergeschiedenis in Nederland en Vlaanderen" Uitg. Kok, Kampen, 1982. Isbn 90242-2213-3
- ¹⁵ H. Installé "Mechelse verlichte geesten, vrijdenkers en vrijmetselaars 1772-1840" Uitgeverij De Vries-Brouwers, Antwerpen, 1990. Isbn 90-6174-793-7
tevens informatie van internet, geschreven door Andries Van den Abeele.
- ¹⁶ "Vrijzinnigen en protestanten in dialoog" bericht in Huis-aan-huis krant, april 2002, over 4 gespreksavonden over zingeving en maatschappelijke thema's in het vrijzinnig centrum.
- ¹⁷ Persbericht 31 juli 2001: "De laatste jaren pogen de mormonen stelselmatig erkenning te vinden als christelijke kerk. Dat stuit echter op bezwaren bij vooral de Rooms-Katholieke Kerk. Het zit momenteel vast op erkenning van elkaars doop. Een pauselijk document legt de vinger bij „de onbijbelse theologie”. Een woordvoerder van de Amerikaanse rooms-katholieke kerkprovincie deelde mee dat mormonen een andere visie op de doop hebben dan Rome. Het zit met name vast op de kijk op de Drie-eenheid."
- ¹⁸ Bericht in de plaatselijke krant (januari 2004): De moskee aan de Gen. De Ceuninckstraat wordt mogelijk uitgebreid en men wil een minaret plaatsen.
- ¹⁹ "De stadskerk: een nieuw hoofdstuk in de kerkgeschiedenis?" door Wolfgang Simson, gepubliceerd in het e-zine Joël-news -NL-166, 5 november 2002, www.joelnews.nl